

Sygn. akt **III AUa 1114/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 sierpnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Wiesława Stachowiak

Sędziowie: Marta Sawińska

(del.) Przemysław Horak

Protokolant: Karolina Majchrzak

po rozpoznaniu w dniu 12 sierpnia 2020 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **I. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 13 czerwca 2018 r. sygn. akt VIII U 87/18

oddala apelację.

Przemysław Horak	Wiesława Stachowiak	Marta Sawińska
------------------	---------------------	----------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 listopada 2017r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. ustalił **I. M.** kapitał początkowy na dzień 01.01.1999r., który wyniósł kwotę 70.278,34 zł. Do ustalenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął:

1. podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 577,60 zł,
2. okresy składkowe wynoszące 11 lat, 3 miesiące i 2 dni, okresy nieskładkowe wynoszące 1 rok, 4 miesiące i 25 dni oraz nieskładkowe okresy sprawowania opieki nad dzieckiem (dziećmi), wynoszące 4 lata, 10 miesięcy i 17 dni (łącznie okres nieskładkowy przyjęty do obliczenia kapitału początkowego wynosi 6 lat, 3 miesiące i 12 dni),
3. współczynnik proporcjonalny do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 71,71 %,
4. średnie dalsze trwanie życia.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresów: od dnia 16.03.1987r. do 30.04.1987r., gdyż w tym okresie I. M. przebywała na urlopie bezpłatnym oraz od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r., gdyż nie został wystarczająco udowodniony. Organ rentowy wskazał, że do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto zarobki ubezpieczonej z okresu 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od dnia 01.01.1989r. do 31.12.1998r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 47,31 %.

I. M. złożyła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez przyjęcie do ustalenia wartości kapitału początkowego okresu pracy od dnia 01.08.1987r. do 31.12.1989r. w (...)w L. - Zajazd (...) w I. jako okresu składkowego. W spornym okresie odwołująca pracowała w wymiarze 1/2 etatu, nie korzystała z urlopów bezpłatnych.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2018r. w sprawie sygn. akt. VIII U 87/18, Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględnił okres pracy odwołującej od 01.08.1987r. do 08.10.1989r. jako okres składkowy.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i prawne:

I. M. urodziła się w dniu (...)

W okresie od dnia 01.05.1987r. do 31.07.1987r. odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) w P. na stanowisku kalkulatorki.

W okresie od dnia 09.10.1989r. do 31.08.1991r. odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Przedszkolu Nr (...) w P. na stanowisku nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zgodnie z treścią umowy o pracę z dnia 01.08.1987r. I. M. została zatrudniona w (...) w L. – Zajazd (...) w I. na stanowisku kelnerki w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Pismem z dnia 30.11.1989r.(...) w L. rozwiązało z odwołującą umowę o pracę z dniem 31.12.1989r. z powodu likwidacji etatów.

W okresie od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r. I. M. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) w L. – Zajazd (...) w I. na stanowisku kelnerki (okres 2 lat, 2 miesięcy i 8 dni). W tym czasie odwołująca zamieszkiwała wraz z córką w P.. Do pracy dojeżdżała autobusem – wyjeżdżała z domu w piątek i wracała w niedzielę. Pracę świadczyła w wymiarze nie niższym niż pół etatu na miesiąc – zaczynała w piątek popołudniu i kończyła w niedzielę popołudniu z przerwami na nocleg, który spędzała także w Zajeździe. Godziny jej pracy w weekend były tak wydłużone aby obsłużyć gości i wypracować minimum pół etatu. Odwołująca zajmowała się obsługą gości restauracji, pomocą w przygotowaniu oraz samą obsługą kelnerską imprez, które odbywały się w Zajeździe typu wesela, komunie, stypy, imprezy okolicznościowe. Przygotowania do imprezy rozpoczynały się w piątek późnym popołudniem albo w sobotę rano. Pracę w soboty odwołująca zaczynała o 8.00-8.30. Restauracja była czynna w godzinach 9.00-21.00, przy czym jeżeli gość Zajazdu przyjechał później i chciał zjeść posiłek był także obsługiwany i to najczęściej przez odwołującą, która była „na miejscu”. Organizowane w Zajeździe imprezy trwały dłużej niż godziny otwarcia restauracji bywało, że do 2.00-3.00 w nocy. W niedziele zaczynała pracę o 8.30-9.00 i kończyła o 15.00-17.00.

W spornym okresie odwołująca nie korzystała ze zwolnień lekarskich ani urlopu bezpłatnego.

Pismem z dnia 23.02.2007r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.. wskazał, że (...)w L. Zajazd (...) w I. rozliczało się na podstawie deklaracji bezimiennych.

Zgodnie z treścią listy płac (z adnotacją, że odwołująca była zatrudniona na niepełny etat, a w odniesieniu do minimum za cały etat) odwołująca uzyskała w (...) w L. – Zajazd (...) w I. następujące wynagrodzenia:

- w 1987 roku za miesiące:

- od sierpnia do grudnia po 8.000 zł (przy czym płaca minimalna za pełen etat wynosiła wówczas 7.000 zł)

• w 1988 roku za miesiące:

- od stycznia do lutego po 8.000 zł,

- od marca do grudnia po 11.000 zł (płaca minimalna od 01.01.1988r. wynosiła za cały etat 9.000 zł)

• w 1989 roku za miesiące:

- od stycznia do lutego po 12.000 zł,

- od marca do sierpnia po 15.000 zł,

- we wrześniu 46.600 zł,

- w październiku 43.100 zł,

- w listopadzie 72.000 zł

(płaca minimalna wynosiła wówczas za cały etat od 1.01.1989r. 17.800 zł, od dnia 01.07.1989r. wynosiła 22.100 zł, a od dnia 01.10.1989r. 38.000 zł)

Zgodnie z treścią angaży znajdujących się w aktach osobowych odwołującej, wysokość jej wynagrodzenia zasadniczego z tytułu pracy na rzecz (...) w L. – Zajazd (...) w I. kształtowała się w sposób następujący :

• od dnia 01.08.1987r. 8.000 zł,

• od dnia 01.02.1988r. 11.000 zł,

• od dnia 01.01.1989r. 12.000 zł,

• od dnia 04.11.1989r. 60.000 zł + 20 % premii.

Na podstawie umowy nr (...) z dnia 31.01.1986r. (...) w L. powierzyło agentowi Z. M. na warunkach zlecenia /agencja zryczałtowana/ prowadzenie Zakładu (...) w I. w imieniu i na rzecz przedsiębiorstwa od dnia 31.01.1986r. Aneksm nr (...) do umowy nr (...) (...) w L. powierzyło drugiemu agentowi M. C. (wraz z Z. M.) na warunkach zlecenia /agencja zryczałtowana/ prowadzenie Zakładu (...) w I. w imieniu i na rzecz przedsiębiorstwa od dnia 01.01.1988r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 20.11.2017r., organ rentowy ustalił I. M. kapitał początkowy na dzień 01.01.1999r., który wyniósł kwotę 70.278,34 zł. Do ustalenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął:

1. podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 577,60 zł,

2. okresy składkowe wynoszące 11 lat, 3 miesiące i 2 dni, okresy nieskładkowe wynoszące 1 rok, 4 miesiące i 25 dni oraz nieskładkowe okresy sprawowania opieki nad dzieckiem (dziećmi), wynoszące 4 lata, 10 miesięcy i 17 dni (łącznie okres nieskładkowy przyjęty do obliczenia kapitału początkowego wynosi 6 lat, 3 miesiące i 12 dni),

3. współczynnik proporcjonalny do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 71,71 %,

4. średnie dalsze trwanie życia.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresów: od dnia 16.03.1987r. do 30.04.1987r., gdyż w tym okresie I. M. przebywała na urlopie bezpłatnym oraz od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r., gdyż nie został on wystarczająco udowodniony. Organ rentowy wskazał, że do obliczenia wskaźnika wysokości

podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto zarobki ubezpieczonej z okresu 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od dnia 01.01.1989r. do 31.12.1998r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 47,31 %.

W dniu 26.10.2017r. odwołująca złożyła w organie rentowym wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 21.11.2017r., znak: (...) organ rentowy przyznał odwołującej emeryturę od dnia 01.10.2017r.

Decyzją z dnia 21.11.2017r., znak: (...), organ rentowy ustalił odwołującej okresową emeryturę kapitałową od dnia 01.10.2017r., tj. od dnia nabycia uprawnień z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W dniu 31.01.2018r. I. M. złożyła w organie rentowym wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego. Do wniosku dołączyła dokumenty z Archiwum w L., które przechowuje akta przekazane przez (...) w L., dotyczące jej zatrudnienia, w tym karty wynagrodzeń.

Z przedłożonych dokumentów wprawdzie nie wynika w jakim wymiarze czasu pracy odwołująca była zatrudniona w (...) w L. – Zajazd (...) w I. (wymiar niepełny), jednak wskazano tam wysokość zarobków uzyskanych w okresie tego zatrudnienia.

Wobec powyższego organ rentowy decyzją z dnia 01.03.2018r. ponownie ustalił odwołującej podstawę wymiaru kapitału początkowego. Do ustalenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął:

1. podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 546,35 zł,
2. okresy składkowe wynoszące 11 lat, 3 miesiące i 2 dni, okresy nieskładkowe wynoszące 1 rok, 4 miesiące i 25 dni oraz nieskładkowe okresy sprawowania opieki nad dzieckiem (dziećmi), wynoszące 4 lata, 10 miesięcy i 17 dni (łącznie okres nieskładkowy przyjęty do obliczenia kapitału początkowego wynosi 6 lat, 3 miesiące i 12 dni),
3. współczynnik proporcjonalny do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 71,71 %,
4. średnie dalsze trwanie życia.

Organ rentowy stwierdził w tej decyzji, że nadal najkorzystniejsze są zarobki za lata 1989-1998, z tym, że za 1989r. przyjęto wynagrodzenie odwołującej:

- z tytułu zatrudnienia w Zajeździe (...) w I. od dnia 01.01.1989r. do 08.10.1989r. w kwocie 275.700 zł oraz
- z tytułu zatrudnienia w Przedszkolu Nr (...) od dnia 09.10.1989r. do 31.12.1989r. w kwocie 303.747 zł.

Łącznie za 1989r. organ rentowy przyjął kwotę 579.447 zł. Stosunek tego wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w 1989r. wyniósł 23,35 %. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z lat 10 tj. 1989 – 1998 uległ obniżeniu do 44,75 %, poprzednio w zaskarżonej decyzji z dnia 20.11.2017r. wynosił 47,31 %. Różnica wynika stąd, że organ rentowy ustalając podstawę wymiaru kapitału początkowego w zaskarżonej decyzji z dnia 20.11.2017r. przyjął za 1989r. tylko zarobki odwołującej uzyskane z tytułu zatrudnienia w Przedszkolu Nr (...) od dnia 09.10.1989r. do 31.12.1989r., tj. za okres 3 miesiące i porównał je do przeciętnego wynagrodzenia za 3 miesiące, co dał wskaźnik roku 1989 na poziomie 48,97 % a z lat 1989 – 1998 47,31 %. Z dokumentów przedłożonych przez odwołującą wynika, że w 1989r. uzyskiwała przychód przez cały 1989r., stąd jej zarobki za ten rok porównano do przeciętnego wynagrodzenia za cały 1989r., mimo, że nadal nie wliczono spornego okresu do stażu ubezpieczeniowego.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie tego, czy organ rentowy prawidłowo nie uwzględnił, do ustalenia wartości kapitału początkowego okresu pracy odwołującej od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r. w (...) w L. – Zajazd (...) w I. jako okresu składkowego.

Sąd Okręgowy powoływał następnie podstawę prawną rozstrzygnięcia, tj. art. 173 ust. 1 i 3, art. 174 ust. 1 i 2, art. 6 i 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dotyczące ustalania kapitału początkowego oraz okresów składkowych i nieskładkowych, a także § 21 i 22 rozporządzenia Ministra Pracy i

Polityki Społecznej z dnia 11.10.2011r. regulującego postępowanie o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412),

Jak wynika z poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń, w szczególności opartych na zachowanych dokumentach płacowych odwołującej, tj. na listach płac i angażach w aktach osobowych, wynagrodzenie odwołującej uzyskiwane w (...) w L. - Zajazd (...) w I. w spornym okresie od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r. w przeważającej mierze przekraczały płacę minimalną pełnoetatowego pracownika, obowiązującą w spornym okresie. Zdaniem Sądu I instancji odwołująca w tym czasie musiała świadczyć pracę w wymiarze co najmniej 1/2 etatu, skoro uzyskiwane przez nią wynagrodzenie były wyższe od obowiązującej wówczas płacy minimalnej. Tym samym okres jej zatrudnienia zakwestionowany przez organ rentowy m.in. z uwagi na brak świadectwa pracy bądź innego dowodu obrazującego wymiar czasu pracy, należało uwzględnić i to jako okres składkowy w myśl art. 6 ust. 2 pkt 1) ppkt a) ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W konsekwencji na postawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględnił okres pracy odwołującej od 01.08.1987r. do 08.10.1989r. jako okres składkowy.

Apelację od powyższego wyroku, w całości, złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przyjęciu, że materiał dowodowy zebrany w toku postępowania sądowego dawał podstawy do przyjęcia, że odwołująca w spornym okresie była zatrudniona w wymiarze co najmniej połowy wymiaru obowiązującego czasu pracy, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że okres zatrudnienia od 1.08.1987r. do 08.10.1989r. stanowi okres składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS i tym samym naruszenie art. 174 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odwołująca wniosła o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, a także stanowisko i argumentację prawną Sądu Okręgowego. Wbrew zarzutowi apelującego, Sąd I instancji nie dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i w oparciu o całokształt materiału dowodowego poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, jak również dokonał trafnej wykładni przepisów prawnych.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył tego, czy istnieją podstawy do uwzględniania przy ustaleniu wartości kapitału początkowego - okresu pracy odwołującej od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r. w (...) w L. - Zajazd (...) w I. jako okresu składkowego.

Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - dla ubezpieczonych urodzonych po 31.12.1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy (ust. 1). Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1.01.1999 r. (ust. 2 i 3 powołanego przepisu).

W myśl art. 174 ust. 1 powyższej ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Stosownie do treści art. 174 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Okresami składkowymi są na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy emerytalnej m.in. przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne - zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową.

Apelujący zarzucał naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. argumentując, że Sąd Okręgowy oparł swoje ustalenia na zeznaniach odwołującej oraz dokumentach płacowych w postaci angaży i list płac, które to dowody zdaniem pozwanego nie potwierdzały, że wymiar zatrudnienia wnioskodawczyni wynosił co najmniej połowę etatu.

Zdaniem Sądu II instancji tak sprecyzowany zarzut nie zasługuje na uwzględnienie. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż w toku postępowania odwoławczego, toczącego się przed sądem powszechnym według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, nie obowiązują ograniczenia dowodowe, takie jak w postępowaniu przed organem emerytalno-rentowym, do którego zastosowanie ma rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz.U. 2011r., Nr 237, poz. 1412). W szczególności w toku postępowania sądowego okresy zatrudnienia mogą być wykazywane także innymi dowodami, ponad te wskazane w § 22 cyt. rozporządzenia, a tym samym nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Jest to pogląd ugruntowany w orzecznictwie i w pełni podzielany przez tut. Sąd Apelacyjny.

W konsekwencji Sąd Okręgowy - wobec braku świadectwa pracy potwierdzającego wymiar czasu pracy odwołującej - mógł czynić ustalenia także w oparciu o zeznania odwołującej oraz dokumenty płacowe w postaci angaży i list płac i trafnie na tej podstawie uznał, że wynagrodzenie odwołującej uzyskiwane w (...)w L. – Zajazd (...) w I. od dnia 01.08.1987r. do 08.10.1989r. przekraczało płacę minimalną pełnoetatowego pracownika, obowiązującą w spornym okresie. Wynika z tego, że odwołująca w spornym okresie świadczyła pracę w wymiarze co najmniej 1/2 etatu, skoro uzyskiwane przez nią wynagrodzenie były wyższe od obowiązującej wówczas płacy minimalnej. Sąd Okręgowy trafnie odniósł porównanie wynagrodzenia odwołującej w tym okresie, do wynagrodzenia minimalnego, a nie wynagrodzenia przeciętnego, jak domagał się tego pozwany, gdyż przemawia za tym zarówno charakter pracy wnioskodawczyni jak i fakt, że była ona wykonywana w niewielkiej miejscowości. Apelujący nie podał też żadnych przekonujących argumentów w tym zakresie na uzasadnienie swojego stanowiska. W konsekwencji sporny okres zatrudnienia należało uwzględnić do ustalenia wysokości kapitału początkowego jako okres składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy emerytalnej.

Z powyższych względów zarzuty wywiedzione przez pozwanego były nieuzasadnione i nie mogły prowadzić do wzruszenia kwestionowanego wyroku w kierunku postulowanym w apelacji.

Konkludując, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. apelację oddalił, nie znajdując podstaw do jej uwzględnienia.

Przemysław Horak	Wiesława Stachowiak	Marta Sawińska
------------------	---------------------	----------------